

Frimissions-ægteparret på herregården Lundergaard

Af Simon Jacobsen

Maleri af herregården Lundergaard, udført omkring 1850 (foto: Vendsyssel Årbog).

Min slægt ejede herregården Lundergaard i Jetsmark i 1700-tallet, derfor synes jeg det var spændende at opdage, at gården senere blev overtaget af et ægtepar med tilknytning til en af Danmarks frikirker, Evangelisk Frikirke Danmark (indtil 28. august 2021 Det Danske Missionsforbund), i de tidlige år blev bevægelsen kaldt Frimissionen.

Min tipoldefar nr. 6, Jørgen Jensen Gleerup, overtog herregården Sebber Kloster i 1708, og den var i familiens eje frem til 1781. En af hans sønner, Anders Jørgensen Gleerup, min tipoldefar nr. 5, købte Lun-

dergaard i 1733. Den var på omtrent 500 tønder land. Ved gården var der et teglværk. Både hovedbygningen og de øvrige bygninger var opført i mur- og bindingsværk. Der var anlagt lysthave, frugthave og køkkenhave. Til herregården hørte også mange husmandssteder og fæstegårde i Kås, Jetsmark, Hune, Saltum og Hjermitslev. Prisen var 15.750 rigsdaler.

I en alder af 65 år døde Anders Jørgensen Gleerup i 1759, og sønnen Jens Gleerup blev i en alder af kun 23 år godsejer. Han havde en lidenskab for kortspil, og satte hele gården og formuen over styr ved

kortspil i 1775. Efter fire fremmede ejere kom herregården igen i familiens eje fra 1803 til 1845, og så var der igen 5 ejere indtil 1890.

Jørgen Nielsen, der købte herregården Lundergaard i 1890 (foto: Vendsyssel Årbog).

Jørgen Nielsen købte herregården Lundergård i en alder af 72 år; han ejede i forvejen en stor gård i Øster Svenstrup ved Brovst og havde gennem tiden ejet en række gårde, men købet af Lundergaard i 1890 var hans største gårdhandel.

Gården havde siden 1867 været ejet og drevet af godsejer J. C. Salicath, der grundet fejlslagen spekulation, bl. a. med udnyttelsen af de store mosearealer, økonomisk var kørt fast.

Om den store handel beretter J. Møller Gregersen i overensstemmelse med folkeoverleveringen følgende: »Trods rigdom og anseelse forblev Jørgen Nielsen den

usminkede bonde, jævn og ligetil i sin optræden, men tit meget simpel i sin påklædning, hvilket jævnligt gav anledning til misforståelser. Det var særlig tilfældet den dag, han købte Lundergård ved tvangsauktion. Hans forkarl, Jens Christian, var kørende med ham i en stiv arbejdsvogn med en stor tejne stående under sædefjælen. Denne tejne tog Jørgen med sig ind i auktionslokalet, hvor også en del fornemme købere var samlet. De kiggede nedladent på bonden med den store tejne, men forbavsede blev de, da det var ham, der gav det største bud. Auktionarius var tvivlende og spurgte, hvilke bankforbindelser og kautionister køberen havde. »Dem haar a no ingen o«, sagde Jørgen, »for a betaaler kontant«, og så hev han købesummen i sedler op fra den medbragte tejne.

Da han skulle overtage Lundergård, kom han ligeledes kørende i stiv vogn. Han tøjrede hestene på gårdens store græsplæne. En tjenestepige kom løbende og råbte, at han ikke måtte tøjre hestene dér, da en ny ejer skulle komme i eftermiddag. »Der kommer viss etj ajer end mæ«, svarede Jørgen tørt, og hestene blev stående.

Lignende vandrehistorier kendes fra købet af andre herregårde, så man skal ikke tro alt, hvad der er skrevet.

Ifølge datteren Birgitte var den virkelige historie dog en helt anden, hun skrev: »Far mødte til auktionen i et lille enspænderkøretøj og velsagtens med træsko på. Men så snart Salicath så far, bad han ham komme ind på sit kontor, og han sagde til far med tårer i øjnene: »Jørgen Nielsen, De er den eneste mand her i dag, som jeg er bange for«. Far svarede: »Da skal De ikke være

bange for mig, hr. Salicath. Jeg har aldrig hjulpet nogen mand fra sit hjem, og jeg skal nok lade være med at give noget bud på Lundergård«. Så gik der nogen tid, før far hørte, at Salicath havde forladt Lundergård, og at Landmandsbanken havde overtaget den og udbudt den til salg. Så skrev far til Landmandsbankens direktør, Isak Glückstadt (1839-1910), og tilbød den pris, de forlangte (vist nok 330.000 kr.), og fortalte, at han ville udstykke den og betale hele beløbet i løbet af få år. Og han fik den. Han havde ganske vist kun 2.000 kr. at kunne udbetale på den, men Glückstadt kendte far personligt, og kendte hans evner til at handle med jord. Glückstadt havde nemlig ejet Kokkedal i Torslev Sogn, og fra den tid kendte han far.

Nå, det gik ikke så hurtigt med betalingen, som far havde lovet og ventet. Der stødte en masse uheld til. Der var godt 200 malkekøer og en masse svin, ungkreaturer og heste. Et af de første år mistede vi for ca. 1.000 kr. svin. De havde en slags lungepest, blev sorte og døde. Næsten alle køerne havde tuberkulose. Det var et sørgeligt syn at se en hest trække af sted med en død kokrop i et stykke reb. De blev trukket ud på marken og begravet. At tænke sig, at mælken fra de syge køer blev sendt til mejeriet og kom tilbage som skummetmælk og brugt som menneske- og dyreføde.

Lundergård var en stor flot gård med en kvist på stuehuset og tårn med spir. To flotte træer stod uden for hovedindgangen, og der var have og park på 12-14 tønder land. Der var en kanal i haven med flere broer og en smuk lille ø ude i vandet. Lige et eventyrland for os børn at lege i. Det første år boede vi stadig på Sønder

Skovsgård. Kun far opholdt sig den meste tid på Lundergård, og mor kørte frem og tilbage mellem gårdene«.

Heller ikke datteren Birgittes fortælling om købet af herregården er korrekt; hun var også kun ni år gammel, da gården blev købt.

Herregården blev begæret solgt på tvangsauktion ved 3 offentlige auktioner den 1., den 15. og den 29. april - de første to auktioner holdtes på Herredskontoret i Blokhus og den tredje på selve Lundergaard. Dette blev annonceret den 8. marts 1890 af Chr. J. Bjerre.

Der kom dog intet antageligt bud på de første 3 auktioner, hvorfor en 4. auktion blev forlangt, og den blev holdt den 23. maj. Det endte med, at Landmandsbanken, der havde begæret auktionen, selv overtog ejendommen og solgte den med besætning til Jørgen Nielsen for 165.000 kr. i juli. Allerede to år senere havde Jørgen Nielsen frasolgt nogle tørvemose- og engarealer for over 80.000 kr., uden at herregårdens værdi var væsentligt forringet.

Efter sidste auktion, hvor Landmandsbanken overtog Lundergaard, holdt den tidligere ejer auktion over tre herskabsvogne: en hellukket, en halvlukket og en charabanc, samt en stor del indbo, så herregården var ikke møbleret, da Jørgen Nielsen overtog den.

Jørgen Nielsen blev født den 18. december 1818 i Øster Svenstrup som søn af gårdejer Niels Andersen og Birgitte Jørgensdatter. Han var en flittig og dygtig landmand med sans for handel, idet han allerede inden giftermålet overtog den fædrende gård i Øster Svenstrup.

Nesgaard i 1920'erne. Bygningerne er fra ca.1900 og senere ombygget.

Giftede sig til Nesgaard

I 1846 giftede han sig til Neesgaard, en gård på 150 tønder land, i Øster Svenstrup.

Datteren, den 14 år ældre Margrethe Albertdatter, født i 1804, var blevet enke. Først var han forpagter af svigerfaderens gård, men i 1846 overtog han gården og blev da proprietær. Meget tyder på, at det var et fornuftsægteskab, som varede i 26 år. Som ejer af Nesgaard fik Jørgen Nielsen tilnavnet Nesgaard, som fulgte ham resten af livet.

I 1855 blev Jørgen Nielsen ejer af Søgård i Brovst Sogn, hvortil hørte den store Nørre Økse Sø, som godsejer Ole Tønder Lange, hovedgården Bratskov, afvandede omkring år 1800.

Dette anlæg var imidlertid forsømt af de skiftende ejere, men den driftige mand på Neesgaard gik lige til sagen, for i 1857 kunne læses i Jydske Efterretninger: »Et stort søudtørringsarbejde er fuldført i

sommer, nemlig Nørre Økse Sø i Øster Hanherred, hvorved 1000 tønder land indvindes for landbruget«. Han lod søen udstykke i små parceller på 4-6 tønder land og solgte dem til omegnens bønder. Efter Jørgen Nielsens ejertid blev kanalerne igen forsømt, og søen faldt tilbage i den gamle naturtilstand.

Blev ejer af sognets største gård

I 1862 blev Jørgen Nielsen ejer af sognets største gård, Sønder Skovsgaard, og familien flyttede ind i den store stråtækte bindingsværkhovedbygning. Prisen var 28.100 rigsdaler.

Sønder Skovsgaard har navn efter Brovst Skov, som ifølge overleveringer strakte sig fra Lunde i vest til Brovst og Skovsgaard Skov i øst i middelalderen.

Ejeren af gården fra 1847 til 1858, P. E. Lange, solgte en stor del af jorden fra, men alligevel havde gården 500 tønder land, da Jørgen Nielsen købte den af A. V. Schönau, der kun ejede den i fire år.

Gården Sønder Skovsgaard.

Det store vendepunkt i Jørgen Niensens rige virke indtraf i forbindelse med hans overtagelse af Sønder Skovsgaard. Han var af naturen bonde, men ingen almindelig bonde. Han veg aldrig tilbage for en udfordring. Udstykningen af den store sø havde givet ham blod på tanden, og i løbet af få år blev Sønder Skovsgaards 500 tønder land reduceret til 100 tønder land. Samtidig begyndte han et omfattende virke som »gårdslagter«. Jørgen Niensens datter, Birgitte (1880-1970), skrev i nogle efterladte optegnelser, at hendes far havde en usædvanlig evne til at handle med og analysere jord. Han gjorde utallige ejendomshandler, som han vist aldrig tjente på. Han tog selv en spade og gik ud og gravede i jorden. Ved at lugte til den kunne han beregne dens bonitet (mængden af det korn, der kan dyrkes).

Blev sogne- og amtspolitiker

Jørgen Nielsen havde også mange andre interesser end at drive landbrug og handle med jord og ejendomme. Han var i en årrække sognerådsformand, medlem af Hjørring Amtsråd og medlem af landstinget, valgt af Venstre i 7. kreds, fra den 23. juni til den 18. oktober 1866. I Victor Elberling 'Rigsdagens medlemmer gennem 100 år' står der: »Ved et suppleringsvalg i 7. landstingskreds stillede han op med tre andre efter venstremanden, pastor L. D. Hass' død i 1865 og manglede i første omgang kun fire stemmer i at blive valgt.

Ingen af de fire kandidater nåede imidlertid det absolutte flertal, og ved omvalget fik den konservative godsejer J. Kjellerup 125 stemmer mod Jørgen Niensens 120 stemmer. Ved grundlovsvalget godt et år senere byttedes rollerne om, og Nielsen

valgte som modstander af grundlovsændringen, men søgte ikke genvalg«.

Det var sikkert ikke let for den 14 år ældre hustru, Margrethe Albertsdatter, at følge manden i alle hans gøremål, og det blev sagt, at hun var noget drikfældig. Hun døde barnløs den 18. april 1873 i en alder af 68 år.

Giftede sig med en 30 år yngre tjenestepige

Birgitte Nielsen skrev endvidere: "Min mor, Karen Marie Jakobsen, tjente på gården som pige på det tidspunkt, og Margrethe skal have sagt til en af sine bekendte: »Sig til Jørgen, at dersom han vil gifte sig igen, skal han gifte sig med Karen.«

En tid efter Margrethes død friede far så til mor, og det tog mor meget fornærmeligt op og rejste derfra. Jeg ved ikke, om

Karen Marie Nielsen, født Jakobsen (foto: Vendsyssel Årbog).

hun ventede til flyttedagen eller rejste i utide, men en af mors ældre søskende, Maren, som var gift med handelsmand Chr. Mogensen og ikke havde det så godt økonomisk, foreholdt mor, hvor dum hun var ikke at tage imod et så godt tilbud fra en så rig og anset mand, og det endte så med, at de blev gift. »Og jeg har aldrig fortrudt det en eneste time«, sagde mor så tit, endskønt far var 29 år og to måneder ældre end mor. Far forguede mor og kunne ikke se en eneste fejl ved hende«.

Karen Marie Jakobsen blev født i Torslev 1848, og med hende fik Jørgen Nielsen fem sønner og to døtre.

Etablerede skoler

Jørgen Nielsen var grundtvigiansk betonet, og den kendte grundtvigianske vækelsesprædikant Peder Larsen Skræppenborg aflagde et par besøg på Sønder Skovsgaard i 1860'erne. Han opfordrede Jørgen Nielsen til at oprette en højskole på gården. Nielsen henvendte sig i den anledning til skolemanden Kristen Kold, der havde oprettet en højskole i Ryslinge på Fyn. Kold frarådede ham forsøget og foreslog i stedet at oprette en børnefriskole.

Det resulterede i, at han indrettede en skolestue på gården, ansatte og lønnede selv en lærer, Martin Andersen, en ung mand fra Kresten Kolds skole. Det blev bekendtgjort, at egnens folk gratis kunne sende børn til friskolen på Sønder Skovsgaard. Det fortælles også, at Jørgen Nielsen alligevel oprettede en højskole på sin gård, hvor en anden ung mand fra Ryslinge underviste.

Dommedagsprædikanten Anders Laursen fra Lundby Folkehøjskole samlede mange

til sine gudelige møder på Sønder Skovsgård og andre steder på egnen.

Alt tyder på, at den unge frue på Sønder Skovsgaard påvirkede Jørgen Nielsen, så han fik en anden kristendomsopfattelse end den grundtvigske. Så da Kolds unge mænd begyndte at omtale Bibelen efter den grundtvigske opfattelse, der sætter Bibelen i skygge for trosbekendelsen, endte det med, at han måtte skille sig af med de to unge lærere og nedlægge skolerne, idet han stod fast på sin tro og overbevisning: at Bibelen er Guds ord.

Dette var dog ikke det eneste skoleprojekt, Jørgen Nielsen var involveret i; han hjalp også lærer Ove Grønborg med oprettelsen af en privatskole i Svenstrup, da Grønborg efter en strid med den grundtvigske biskop, Peter Christian Kierkegaard, søgte sin afsked som lærer i Serritslev.

Børnene gik i folkeskolen, men de blev meldt ud, da Jørgen Nielsen igen etablerede en privatskole i slutningen af 1880'erne. I eksamensprotokollen blev skolen betegnet som en skole for baptister, Jesus Nazarenus og Fri Mission. Skolen flyttede fra Sønder Skovsgaard i 1891, da familien Nielsen flyttede til Lundergaard.

Datteren Birgitte skrev: »Jeg husker om julen, da lærer Petersen havde skole på Skovsgaard. Vi skulle have juletræ i skolestuen en af juledagene, og det glædede vi os meget til. Vi havde aldrig set eller haft et juletræ. Men far forbød os at være med. Det var »gudsbespottelse« at pynte og danse om sådan et træ. Hvilken sorg og skuffelse for os. Jeg kan endnu se lærer Petersens vrede og skuffede ansigt, efter at han havde været inde hos far for at få

ham til at skifte sind. Vi gik så uden for vinduet uden for skolestuen for at høre, hvordan de andre børn morede sig. Dagen efter kom lærer Petersen med nogle gaver til os fra juletræet. Et par papirkurve med lidt pebernødder og lignende, velsagtens. Den juletræshistorie efterlod bitterhed i vore sind.

Forholdene i hjemmet var ellers gode, men virkede alligevel lidt grå. Der blev aldrig lavet nogen stads ud af os. Vi fik ingen fødselsdags- eller julegave, og på grund af fars og mors udprægede religiøse sindelag måtte vi ikke røre os til ret meget, uden at det blev anset for syndigt.

Jeg elskede at læse - lige fra jeg kunne læse - og gør det endnu. Og mor brændte utallige bøger og blade, som jeg havde fået samlet sammen. Mange havde jeg lånt af andre, men det var lige meget. I ilden med dem. Ligeså med tobak. Min mor brændte alle mine brøders piber, når som helst hun kunne få fat på dem. Vi måtte heller ikke have sytøj eller andet håndarbejde imellem hænderne om søndagen. Det var djævelens værk. Vi måtte kun gå til møder og læse i Biblen. Senere hen - mange år efter - blev mor mere medgørlig og liberal, men da var skaden sket. Men trods alt havde vi en ganske god barndom og morede os på bedste beskub«.

Jørgen Nielsen havde også nok andet at tage vare på. Han sendte kreaturer i både levende og slagtet tilstand til Tyskland.

Købte dampbrænderi i Løkken

I 1875 købte han et dampbrænderi i Løkken, og Vendsyssel Tidende skrev følgende den 23. juli 1875: »Fra Løkken skrives: Damp-

Parti fra Furreby Bæk og Mølle, som dampbrænderiet lå i nærheden af ca. år 1900 (foto: Løkken Lokalhistoriske Arkiv).

brænderiet »Løkkenskjær« med vedliggende ejendom, som tilhørte afdøde købmand S. Jensen, blev i går ved offentlig auktion solgt til Jørgen Nesgaard, Sdr. Skovsgaard, Svenstrup Sogn, for 25.000 kr.«

Om denne handel skrev datteren Birgitte Nielsen: »Far tog til auktionen i Løkken, hvor han bød på bryggeriet og fik det tilstået. Bryggeriekasperter, der var kommet for sent til auktionen, bød ham penge at tjene, men far sagde nej: »Er det det værd for jer, er det også lige så meget værd for mig«. Og han solgte altså ikke. Der begik han en brøler. Jeg ved ikke, hvor længe far havde bryggeriet i Løkken, men det gik ad H... til. Han havde blandt andre bestyrere min mors bror Ole, som var en drukkenbolt og ikke meget værd.

Bryggeriet blev omsider nedlagt, og far tog sit tab som en mand med oprejst pande. Det drejede sig vist om et tab på ca. 80.000 kr., en uhyre sum i de dage. Men det bevirkede, at far måtte låne penge for at kunne klare tabet. Han lånte 8.000 rdl. - 16.000 kr.- af sin svoger, mors bror Niels Jakobsen, som ejede og boede på gården Nørgård et lille stykke sydvest for Sdr. Skovsgaard. De penge betalte han fem pct. på i mange år, indtil de sluttelig blev betalt tilbage. Mor sagde, at far aldrig beklagede

sig over den Løkken-handel. Han sagde, at det var en straf til ham fra Gud, fordi der står i Biblen: »Venner drikke en rus af fade og skåle for at få deres blussel at se«. (Habakuks Bog 2.15)«.

Dampbrænderiet blev grundlagt af skudehandler Jens Christensen Jensen i 1845-46. Det blev bygget på gården Løkkenskjærs jorder tæt ved en sidebæk til Furreby Bæk, kaldet Møllebækken, og med adgang fra Furreby Kirkevej. Den fulde historie om dampbrænderiet kan læses på www.loekkenhistorie.dk

Af en regnskabsbog fremgår det, at Jørgen Nielsen drev brændevinssalg til handlende og andre storforbrugere fra Sønder Skovsgård. Det fremgår også, at prisen pr. potte var 38 øre. Bogens sidste blade fra 1881 siger noget om hans handel med ejendomme og er karakteristisk derved, at linjernes mellemrum er delt i to for at spare på papiret.

Tilsluttede sig Frimissionen

Karen og Jørgen Nielsen oplevede vækkelser personligt og blev stærkt berørt først af Indre Missions og senere af Frimissionens budskab om omvendelse og frelse

gennem tro og ikke gennem barnedåben. I årene 1880-84 kom en ny Indre Missionsprædikant til Øster Svenstrup; det var tømrer Christian Jensen fra Jetsmark, som blev kaldt Kræn Fruensgaard. Hovedsamlingsstedet for møderne var Sønder Skovsgaard, hvor Karen og Jørgen Nielsen velvilligt stillede en sal til rådighed for møderne.

Efter at Indre Mission havde holdt møder hos Karen og Jørgen Nielsen i fire år, åbnede de deres hjem for prædikanter fra Frimissionen, Jens Jensen-Maar og Catrine Juell.

Efter at fiskehandler Jensen-Maar solgte sin fiskehandel i Thisted i 1868, rejste han på sin første missionsrejse. Han bad om Guds vejledning, og det forekom ham at rejse til ejeren af Sønder Skovsgaard, som han vidste var lydhør for nye tanker fra indremissionærerne Poul Poulsen og Jesper Nielsen. Karen og Jørgen Nielsen tog

Jens Jensen-Maar og hustru siddende på bænken foran deres hus i Brovst. Bagest fra venstre Morris og Rosa Johnson og Marinus Sørensen (privatfoto).

vel imod Jensen-Maar, som holdt tre-fire møder på gården og i omegnen. Jørgen Nielsen anbefalede Jensen-Maar at fortsætte rejsen til Jetsmark. Det var vinter, og Jørgen Nielsen kørte ham i slæde til gård-ejer Niels Møller i Kås, hvor Jensen-Maar blev vel modtaget, og der blev arrangeret møder.

Senere på efteråret/vinteren 1886 kom adelsdamen frøken Catrine Juell fra Norge til egnen, og hun fandt også åbne døre for sig selv og sine møder på Sønder Skovsgaard hos Karen og Jørgen Nielsen.

Den lille idylliske Sønder Skovsgaard Skov, som Jørgen Nielsen også ejede, lå tæt ved Skovsgaard Station og havde i flere år været et yndet sted for store folkemøder, både politiske og religiøse.

Frøken Catrine Juell holdt også møde i Sønder Skovsgaard Skov. Prædikenen var forståelig; den handlede om synd og nåde, og Guds Ånd berørte menneskenes hjerter. Efter talen opfordrede frøken Juell dem, som ønskede forbøn, at give det til kende ved at række en hånd op. Enkelte fulgte opfordringen; dog var der mange, hvis hånd var for tung og hjertet for stolt til at række en hånd op for Jesus, uagtet at de var grebet af ordet og erkendte, at de behøvede forbøn.

Da mødet var forbi, fulgte næsten hele forsamlingen med til Sønder Skovsgaard, hvor Karen og Jørgen Nielsen med aldrig svigtende gæstfrihed modtog alle, som kunne rummes i hjemmet. Frøken Juell tog ud fra Sønder Skovsgaard i de omliggende byer, blandt andre Sønder Økse, og holdt møder i sale og huse, der som oftest var overfyldte.

Catrine Juell (privatfoto).

Birgitte Nielsen skrev følgende: »Frk. Catrine Juell kom af en fin adelsslægt i Norge, rig og meget anset. I sine yngre dage havde hun rejst hele jorden rundt med en kammerjomfru. Nu var hun altså blevet religiøs, og ofrede alle sine penge på Guds sag.

Hun var genstand for megen spot og forfølgelse, men tog det alt sammen i stiv arm. Hun boede og opholdt sig selvfølgelig på Sdr. Skovsgård, når hun var der på egnen, og mine forældre lagde køretøj til, når hun tog ud og holdt møder. Hun var jo trods alt en meget fin dame, og sine forfinede vaner kunne hun ikke sådan helt aflægge. Hun tog kolde afvaskninger hver morgen over hele kroppen, og hele gæsteværelset sejlede med vand.

Så fik hun røræg og te til morgenmad. Det var tit skik efter mødets afslutning at

servere kaffe til de forskellige mødedeltagere. Og jeg husker en aften efter mødet på en lille gård på egnen, at konen kaldte på frk. Juell: »Kom nu, frk. Juell og få en kop kaffe, nu er kopperne så godt varme«. Frk. Juell fór op: »Jeg vil da virkelig ikke drikke kaffe af snavsede kopper«. Hun var meget godgørende og gav alle sine penge væk til de fattige.

Min moster Gertrud nød særlig godt af frk. Juells godhed, og det var ikke småbeløb, hun i tidens løb stak hende i hånden«.

Karen og Jørgen Niensens store gæstfrihed var kendt viden om. Det fortæltes, at folkestuebordet altid stod dækket med mad både dag og nat, så folk, der kom forbi - også landevejens farende svende - kunne gå ind og spise. Martinus Vestergaard, der ejede gården Grønslet ved Vadum, skrev i sine barndoms- og ungdomserindringer, at han aldrig havde kendt noget hjem, hvor formaningen i Hebr. 13, 2 blev efterlevet som dér: »Glem ikke gæstfriheden, for ved at være gæstfrie har nogle uden selv at vide det haft engle som gæster«.

Herregården Lundergaard

Jørgen Nielsen købte et stort antal mindre ejendomme og gårdene Bratbjerggaard ved Brovst og Attrupgaard ved Vodskov i årene fra 1875 til 1898. Han indrykkede denne annonce i Aalborg Stiftstidende den 19. marts 1884: »De under Attrupgaard hørende Kjær, Enge og Markjorder agtes solgte i større og mindre Stykker og Parceller, samt hovedparcellen med Bygninger og Jorder, ca. 2 Tdr. hartkorn, Vejrmølle med Jord, og Hammer Kirke. Lysthavende indbydes at møde Tirsdagen den 25de, Onsdagen den 26de og Torsdagen den 27de Marts, og samme Dage i

de følgende Uger paa Gaarden. Sønder-
skovsgaard, den 18de Marts 1884 – Jørgen
Nielsen.«

Attrupgaard ved Vodskov som Jørgen Nielsen købte og
udstykkede i 1880'erne (foto: Horsens-Hammer Lokalhi-
storiske Arkiv).

Det lykkedes dog ikke Jørgen Nielsen at
sælge Hammer Kirke, og hans datter Bir-
gitte skrev: »Kirken beholdt han flere år
efter, at han havde solgt gården. Det ved
jeg, fordi far en gang - eller måske to gan-
ge - om året tog til Hammer og hentede
tiende, som bønderne skulle betale til far.
Altså kirketiende. Far skulle vel så også
bekoste vedligeholdelsen på kirken, for
jeg husker, at han en dag kom hjem med
en masse forslidt rødt fløjl eller plys. Og
det gamle fløjl var jeg henrykt for - til at
lege med og pynte dukker med«.

I 1800-tallet var mange af de danske fol-
kekirker privatejede, og Jørgen Nielsen
ejede flere kirker. I 1899 solgte han Ham-
mer Kirke til husmand og murer Simon
Nielsen, Pandrup Mark, for 4.500 kr. Til
Hammer Kirke hørte en tiende af 66 tøn-

der korn, 40 tønder rug, 18 tønder byg og
8 tønder havre. Handelen blev anset for at
være fordelagtig for køberen.

Hammer kirke ved Hammer Bakker som Jørgen Nielsen
ejede sidst på 1800-tallet (foto: Wikimedia Commons).

Da ægteparret Karen og Jørgen Nielsen
flyttede ind på Lundergaard, var de til-
knyttet Frimissionen og har givetvis bi-
draget til opførelsen af Frimissionens
forsamlingshus Hebron, Langgade 100, i
efteråret 1890.

Da Frimissionens årsmøde i juni 1894
blev holdt i Jetsmark, blev en del af mø-
derne afviklet på herregården; prædikan-
terne boede også på Lundergaard. Ægte-
parret deltog selv virksomt i møderne.

Under tiden på Lundergaard blev der
holdt møder i riddersalen, hvor flere præ-
dikanter talte, blandt andre Jensen-Maar
og Catrine Juell. Der var også søndags-
skole for egnens børn.

Karen og Jørgen Nielsen arrangerede
også selv møder i omegnen og vidnede iv-
rigt om Jesus, hvor de færdedes.

Forfatteren Thomas Olesen Løkken skrev
i 1930, at der blev bygget et missionshus i

Herregården Lundergaard ved Pandrup (foto: Egnssamlingen).

Moseby, som Karen og Jørgen Nielsen var med til at finansiere. Men det må være opdigtet, for det missionshus, han tænkte på, må være Guds Menigheds hus, som blev bygget i 1930.

Jørgen Nielsen døde 1904, og inden da var ægteparret flyttet til Skovsgaard.

Thomas Olesen Løkken skrev en del om livet på herregården Lundergaard i tiden, hvor Jørgen Nielsen ejede gården, i bogen 'Guds venner' fra 1930. Herregården bliver kaldt Lundborg, Jørgen Nielsen for Jørgen Sandbjerg, Karen Nielsen for Tine Sandbjerg, Catrine Juell for frøken Johnson og Jensen-Maar for Jens Ulv. Navnet frøken Johnson har forfatteren efter evangelisten Morris Johnson, som havde sit virke i Danmark fra 1910 til 1915, hvor han stiftede Guds Menighed.

Da Catrine Juell og Jensen-Maar kom til Blokhus og Jetsmark i 1880'erne og prædikede, blev deres tilhængere kaldt 'Julianer' eller 'Jensenianer', efter henholdsvis frøken Juell og Jensen-Maar.

I 1897 købte Jørgen Nielsen to parceller, byggegrunde, af konsul H. Holm i Aalborg, så måske familien overvejede at flytte til Aalborg.

Herregården Lundergaard blev opdelt i mindre parceller, så der i 1904 var ikke færre end 589 matrikelnumre. Indtil 1861 havde herregården 21 tønder hartkorn, og dette år blev afbyggergården Udholm med over 5 tønder hartkorn stykket fra. Det var Jørgen Nielsen, der udstykkede de øvrige parceller, så herregårdens jorder blev til 160 husmandshjem.

Hovedparcellen var derefter kun på lidt over 2 tønder hartkorn; alt det øvrige blev solgt til 160 forskellige ejere.

I 1902 mageskiftede han hovedparcellen, der var på $6\frac{1}{2}$ tdr. hartkorn, med gården Risager ved Pandrup, som Chr. Andersen Risager ejede. Familien flyttede dertil, og to år senere overtog sønnen Jacob Nielsen gården, da Karen og Jørgen Nielsen bestemte sig for at flytte tilbage til Øster Svenstrup, hvor den 86-årige Jørgen Nielsen ønskede at tilbringe sine sidste leveår.

Nørre Risager ved Pandrup. 1950 (foto: Egnssamlingen).

Gennem årene på Lundergaard ejede Jørgen Nielsen stadig Sdr. Skovsgaard, som han bortforpagtede. Han købte boelstedet Under Skoven, en mindre gård med 12 tønder land, på Sønder Skovsgaard Mark den 1. marts 1904. Der gik dog kun få måneder, inden Jørgen Nielsen døde den 18. juli 1904. Enken, Karen Marie Nielsen, der var 30 år yngre, blev siddende i uskiftet bo. Da forpagterkontrakten udløb, flyttede Karen Nielsen tilbage til Sdr. Skovsgaard i 1904 og drev gården sammen med sønnen Peder Nielsen.

Sdr. Skovsgaard 1946.

Frimissionen/Missionsforbundet byggede et missionshus i Skovsgård, Bethel, som blev indviet den 24. november i 1912. Byggegrunden blev skænket af Karen Nielsen.

Missionshuset Bethel i Skovsgård, som Karen Nielsen skænkede byggegrunden til (foto: Det danske Missionsforbund).

I 1923 overtog sønnen gården, og Karen Nielsen flyttede ind i villaen Vennely, hvor hun boede indtil sin død den 3. januar 1928.

Karen og Jørgen Nielsen havde syv børn: Jakob født den 27. februar 1873; Johannes født den 20. juli 1875 og død 12. august 1877; Johannes født den 30. december 1877; Birgitte født den 14. november 1880; Peter født den 9. december 1882; Stefan født den 11. marts 1885 og Marie født den 20. marts 1889.

Kilder:

- Han Herred Bogen 2011
- Han Herred Bogen 2017
- Johansson, Ketty: Lerup-Tranum, Øster Svenstrup. 1989. 237 sider : ill.
- Nielsen. Chr.: J. Jensen-Maar : nogle erindringer og minder fra hans mangeårige virksomhed. 1933. 135 sider : ill.
- Nørrelykke, Christen: Om Hanherred-bonden Jørgen Nielsen (Vendsyssel Årbog 1975)
- Vestergaard, Martinus: Barndoms- og ungdomserindringer : halvfjedsårige person- og kulturerindringer. 1949. 92 sider.
- Det Danske Missionsforbunds 25 års jubilæum 1913
- Det Danske Missionsforbund 50 års 1888-1938
- En vaartid – troslivets gennembrud i Vendsyssel og Hanherred

Jørgen og Karen Nielsens gravsten på Øster Svenstrup Kirkegård (foto: Vendsyssel Årbog).

Simon Jacobsen

Født den 19. marts 1947 på Mellemgård i Ingstrup. Uddannet isenkræmmer i Pandrup. Lejrchef i Løkken. Chefassurandør i Codan Forsikring i 20 år. Pioner for kristent tv i Norden og skandinavisk chef for GOD TV, den globale kristne tv-kanal i 15 år. Derudover har han studeret teologi i 4 år i Danmark, Storbritannien og Sverige. De sidste 10 år har Simon Jacobsen skrevet en lang række bøger og artikler, og hans forfatterskab spænder vidt, fra Vestkysten, Løkken-Blokhush, tro og kirkehistorie m.m., se www.simon-jacobsen.dk